

Polazeći od:

istorijskog prava Crnogorskog naroda i prava ostalih autohtonih naroda i građana na slobodnu državu Crnu Goru;

odluke građana Crne Gore da žive u nezavisnoj i suverenoj državi Crnoj Gori, donesene na referendumu od 21. maja 2006. godine;

opredjeljenja građana Crne Gore da žive u državi u kojoj su osnovne vrijednosti sloboda, mir, tolerancija, poštovanje ljudskih prava i sloboda, multikulturalnost, demokratija i vladavina prava;

uvjerenja da je država odgovorna za očuvanje prirode, zdrave životne sredine, održivog razvoja, uravnoteženog razvoja svih njenih područja i uspostavljanja socijalne pravde;

privrženosti ravnopravnoj saradnji sa drugim narodima i državama i evropskim i evro-atlanskim integracijama,

Ustavotvorna skupština Republike Crne Gore donosi i proglašava

Alternativa Srpske liste za preambulu

Na osnovu istorijskog prava crnogorskog i srpskog naroda na sopstvenu državu;

Na osnovu privrženosti državljana Crne Gore slobodi, demokratiji, jednakosti među ljudima i prijateljstvu među narodima;

Na osnovu uvjerenja da je priroda izvor zdravlja, duhovnosti i kulture ljudskog roda, a država čuvar svetinje i čistote prirode;

Na osnovu činjenice da je Crna Gora suverena država,

Skupština Crne Gore, u težnji da trajno obezbijedi pripadnost Crne Gore zajednici evropskih država i sačuva tradicionalne vrijednosti Crne Gore, usvaja i proglašava;

Alternativa SNP za stav 1 i 2 preambule:

istorijskog prava građana Crne Gore na sopstvenu državu;

činjenice da je Crna Gora suverena država;

Alternativa NS i DSS na stav 1 preambule:

državotvorne tradicije crnogorskog, odnosno srpskog naroda i opredjeljenja ostalih autohtonih naroda da Crnu Goru smatraju svojom državom;

Alternativa Bošnjačke stranke na stav 1 preambule:

istorijskog prava crnogorskog i prava svih ostalih autohtonih naroda (srpskog, bošnjačkog, albanskog, hrvatskog ...) i građana Crne Gore, ili nabrojanje naroda zamijeniti riječima: »naroda Crne Gore«;

USTAV CRNE GORE
DIO PRVI
OSNOVNE ODREDBE

Država

Član 1

Crna Gora je nezavisna i suverena država, republikanskog oblika vladavine.
Crna Gora je demokratska, socijalna i ekološka država, zasnovana na vladavini prava.

Alternativa Srpske liste za član 1:

Crna Gora je država crnogorskog i srpskog naroda i svih ravnopravnih građana, bez obzira na nacionalno i etničko porijeklo, jezik i vjeroispovjest.

Crna Gora je demokratska država.

Crna Gora je republika.

Alternativa Bošnjačke stranke za član 1:

Crna Gora je država crnogorskog, sprskog, bošnjačkog i drugih naroda i svih građana koji u njoj žive.

Crna Gora je nezavisna i suverena država, republikanskog uređenja, zasnovana na vladavini prava, socijalne pravde i građanske demokratije.

Crna Gora je ekološka država.

Suverenost

Član 2

Nosilac suverenosti je građanin.

Građanin vlast ostvaruje neposredno i preko slobodno izabраниh predstavnika.

Alternativa Srpske liste za član 2:

Suverenost pripada narodima i svim ravnopravnim građanima.

Suverenost se ostvaruje neposredno i preko slobodno izabраниh predstavnika.

O promjeni državnog statusa, oblika vladavine, državne granice i jezika u službenoj upotrebi, odluka se donosi na referendumu većinom glasova od ukupnog broja državljana Crne Gore.

Nijedan narod i nijedan pojedinac ne mogu prisvojiti za sebe vršenje suverenosti.

Poslije člana 2 dodati novi član 2a koji glasi:

Ne može se uspostaviti niti priznati vlast koja ne proističe iz slobodno izražene volje građana.

Alternativa SNP, NS i DSS za član 2:

U član 2 dodati stav 3 koji glasi:

O promjeni državnog statusa, oblika vladavine i promjeni granice ne može se odlučivati bez prethodno sprovedenog referenduma.

Alternativa Bošnjačke stranke za član 2:

Vlast pripada njenim narodima i građanima.

Narodi vlast ostvaruju primjenom principa srazmjerne zastupljenosti i neposredne reprezentacije, a manje brojni narodi i primjenom principa afirmativne akcije.

Građani vlast ostvaruju neposredno i preko slobodno izabranih predstavnika.

Alternativa Pokreta za promjene:

Poslije člana 2 dodati novi član 3 koji glasi:

Država je obavezna da racionalno koristi prirodne resurse u skladu sa principom održivog razvoja.

Državna teritorija

Član 3

Teritorija Crne Gore je jedinstvena i neotuđiva.

Alternativa Bošnjačke stranke za član 3:

Crna Gora se teritorijalno organizuje na regije i opštine.

Državni simboli

Član 4

Crna Gora ima grb, zastavu i himnu.

Grb Crne Gore je zlatni dvoglavni orao sa lavom na prsima.

Zastava Crne Gore je crvene boje, sa grbom na sredini i zlatnim obrubom.

Himna Crne Gore je »Oj svijetla majska zoro«.

Alternativa Srpske liste za član 4:

Državni simboli Crne Gore su: grb, zastava i himna.

Grb Crne Gore je u obliku srebrnog krunisanog dvoglavog orla, uzdignutih krila u poletu, sa skiptrom u desnoj i šarom u lijevoj kandži. Na prsima orla je štit sa zlatnim lavom u prolazu. Lav je na zelenom polju sa plavom pozadinom. Kruna iznad orlovskih glava i skiptar su zlatni sa krstom na vrhu. Šar je plavi sa zlatnim okovom i krstom.

Zastava Crne Gore je trobojka sa crvenim, plavim i bijelim jednakim i vodoravno položenim poljima.

Himna Crne Gore je pjesma »Onamo ' namo«.

Alternativa SNP za član 4:

Crna Gora ima grb, zastave i himnu.

Grb Crne Gore je u obliku srebrnog krunisanog dvoglavog orla, uzdignutih krila u poletu, zlatnih kandži i kljunova i crvenih jezika, sa skiptrom u desnoj i šarom u lijevoj kandži. Na prsima orla je štit sa zlatnim lavom u prolazu. Lav je na zelenom polju sa plavom pozadinom. Kruna iznad orlovskih glava i skiptar su zlatni sa krstom na vrhu. Šar je plavi sa zlatnim okovom i krstom.

Zastave Crne Gore su narodna, državna i predsjednička.

Narodna zastava je crveno-plavetno-bijela sa jednakim i vodoravno položenim poljima.

Državna zastava je crveno-plavetno-bijela sa jednakim i vodoravno položenim poljima i grbom na sredini.

Predsjednička zastava je crvene boje sa grbom na sredini i zlatnim obrubom.

Himna Crne Gore je narodna pjesma »Oj svijetla majska zoro«.

Alternativu u istom tekstu podnijela je i NS i DSS, osim odredbe o himni za koju Narodna stranka predlaže da glasi:

Himna Crne Gore je pjesma »Ubavoj nam Crnoj Gori«.

Alternativa Pokreta za promjene za član 4:

Crna Gora ima grb, zastavu i himnu.

Grb Crne Gore je zlatni krunisani dvoglavni orao.

Državna zastava Crne Gore je crvene boje sa grbom na sredini.

Himna Crne Gore je »Oj svijetla majska zoro«.

Alternativa Bošnjačke stranke za član 4:

Crna Gora ima grb, zastavu i himnu.

Zakonom se uređuje izgled i sadržaj kao i upotreba i korišćenje grba, zastave i himne.

Državni simboli ne mogu sadržati vjerska obilježja.

Glavni grad i Prijestonica

Član 5

Glavni grad Crne Gore je Podgorica.

Prijestonica Crne Gore je Cetinje.

Ljudska prava i slobode

Član 6

Crna Gora jamči i štiti ljudska prava i slobode.

Prava i slobode su nepovredivi.

Svako je obavezan da poštuje prava i slobode drugih.

Zabranjena je svaka, neposredna ili posredna, diskriminacija po osnovu pola, nacionalnosti, rase, vjere, jezika, etničkog ili društvenog porijekla, političkog ili drugog uvjerenja, imovnog stanja ili bilo kakvog drugog ličnog svojstva.

Manjinska prava

Član 7

Crna Gora jamči pravo pripadnicima manjinskih naroda i drugih manjinskih, nacionalnih i etničkih zajednica na izražavanje, očuvanje i javno ispoljavanje nacionalnog i vjerskog identiteta.

Ova prava ostvaruju se u skladu sa opšteprihvaćenim međunarodnim konvencijama i pravilima zaštite ljudskih i manjinskih prava i sloboda.

Pravni poredak

Član 8

Pravni poredak Crne Gore je jedinstven.

Potvrđeni i objavljeni međunarodni ugovori i opšte prihvaćena pravila međunarodnog prava sastavni su dio unutrašnjeg pravnog poretka i imaju primat nad

domaćim zakonodavstvom i neposredno se primjenjuju kada odnose uređuju drukčije od unutrašnjeg zakonodavstva.

Granice sloboda

Član 9

U Crnoj Gori slobodno je sve što Ustavom i zakonom nije zabranjeno. Svako je obavezan da se pridržava Ustava i zakona.

Podjela vlasti

Član 10

Vlast je uređena po načelu podjele vlasti na: zakonodavnu, izvršnu i sudsku. Zakonodavnu vlast vrši Skupština, izvršnu vlast vrši Vlada, a sudsku sud. Vlast je ograničena Ustavom i zakonom. Odnos vlasti počiva na ravnoteži i međusobnoj kontroli. Crnu Goru predstavlja predsjednik Crne Gore. Ustavnost i zakonitost štiti Ustavni sud.

Crnogorsko državljanstvo

Član 11

Crna Gora štiti prava i interese crnogorskih državljana. Crnogorski državljanin ne može biti prognan niti izručen drugoj državi, osim u skladu sa međunarodnim obavezama Crne Gore.

Alternativa SNP,NS, DSS za član 11:

U članu 10 poslije stava 2 dodati novi stav koji glasi:

Državljanin Crne Gore ne može biti lišen crnogorskog državljanstva, niti prava da ga promijeni.

Alternativa Bošnjačke stranke za član 11:

Državljanin Crne Gore mogu imati i državljanstvo druge države.

Jezik i pismo

Član 12

U Crnoj Gori u službenoj upotrebi je crnogorski jezik. Ravnopravni su ćirilično i latinično pismo. U opštinama u kojima većinu ili značajan dio stanovništva čini pripadnici manjina, u službenoj upotrebi su i njihovi jezici i pisma.

Alternativa Srpske liste za član 12 stav 1:

U Crnoj Gori u službenoj upotrebi je srpski jezik ijekavskog izgovora.

Alternativu u istom tekstu podnijeli su i SNP,NS i DSS:

Alternativa Pokreta za promjene za član 12 stav 1:

U Crnoj Gori u službenoj upotrebi je jedinstven jezik, koji građani nazivaju srpski, crnogorski.

Alternativa Bošnjačke stranke za član 12 stav 1:

U Crnoj Gori u službenoj upotrebi su crnogorski, srpski i bosanski jezik.

Odvojenost vjerskih zajednica od države

Član 13

Vjerske zajednice odvojene su od države.

Vjerske zajednice su ravnopravne i slobodne u vršenju vjerskih obreda i vjerskih poslova.

Alternativa Srpske liste za član 13:

Pravoslavna crkva, Rimokatolička crkva, Islamska vjerska zajednica i ostale vjerske zajednice su ravnopravne i odvojene od države.

Država poštuje i ne povređuje status i ustrojstvo crkava i vjerskih zajednica.

Priznajući njihov identitet i poseban doprinos unapređenju društva, država održava otvoren i stalni dijalog sa crkvama i vjerskim zajednicama.

Crkve i vjerske zajednice smaostalno uređuju svoju unutrašnju organizaciju i slobodno vrše vjerske obrede i poslove.

Crkve i vjerske zajednice imaju pravo da osnivaju svoje stručne škole, socijalne, humanitarne, dobrotvorne i vaspitne ustanove i da njima upravljaju, a u svojoj djelatnosti uživaju zaštitu i pomoć države.

Alternativu u istom tekstu podnijeli su SNP, NS i DSS:

Alternativa Hrvatske građanske inicijative:

Poslije člana 13 dodati novi rubrum i član koji glase:

Sloboda vjerskih obreda i poslova

Član 13a

Crnogorska pravoslavna crkva, Srpska pravoslavna crkva, Rimokatolička crkva, Islamska zajednica i druge vjerske institucije su ravnopravne i slobodne u vršenju vjerskih obreda i poslova.

Država može materijalno pomagati vjerske zajednice.

Odnos sa drugim državama i međunarodnim organizacijama

Član 14

Crna Gora saraduje i razvija prijateljske odnose sa drugim državama regionalnim i međunarodnim organizacijama, na principima i pravilima međunarodnog prava.

Crna Gora može stupiti u međunarodne organizacije.

O načinu pristupanja Evropskoj Uniji odlučuje Skupština.

Crna Gora ne može stupiti u savez sa drugom državom kojim gubi nezavisnost i puni međunarodni subjektivitet.

*Alternativa SNP, NS, DSS za član 14:
U članu 14 stav 4 brisati kao suvišan.*

Zakonodavstvo

Član 15

Zakonom se, u skladu sa Ustavom, uređuju:

- 1) način ostvarivanja ljudskih prava i sloboda kada je to neophodno za njihovo ostvarivanje i način ostvarivanja manjinskih prava;
- 2) način osnivanja, organizaciju i nadležnost organa vlasti i postupak pred tim organima ako je to neophodno za njihovo funkcionisanje;
- 3) sistem lokalne samouprave;
- 4) druga pitanja od interesa za Crnu Goru.

DIO DRUGI

LJUDSKA PRAVA I SLOBODE

1. ZAJEDNIČKE ODREDBE

Osnov i jednakost

Član 16

Prava i slobode ostvaruju se na osnovu Ustava.
Svi su pred zakonom jednaki, bez obzira na bilo kakvu posebnost ili lično svojstvo.

Zaštita

Član 17

Svako ima pravo na jednaku zaštitu svojih prava i sloboda.

Pravo žalbe

Član 18

Svako ima pravo na žalbu ili drugo pravno sredstvo protiv odluke kojom se rješava o njegovom pravu ili na zakonom zasnovanom interesu.

Pravna pomoć

Član 19

Svako ima pravo na pravnu pomoć.

Životna sredina

Član 20

Svako ima pravo na zdravu životnu sredinu i na blagovremeno i potpuno obavještanje o njenom stanju.

Svako je, a posebno država, obavezan da čuva i unapređuje životnu sredinu.

Ograničenje ljudskih prava i sloboda

Član 21

Zajemčena ljudska prava i slobode mogu se ograničiti samo zakonom, u obimu koji dopušta Ustav.

Privremeno ograničenje prava i sloboda

Član 22

Za vrijeme ratnog ili vanrednog stanja može se ograničiti ostvarivanje pojedinih ljudskih prava i sloboda, u obimu u kojem je to neophodno.

Ograničenje se ne smije činiti po osnovu pola, nacionalnosti, rase, vjere, jezika, etničkog ili društvenog porijekla, političkog ili drugog uvjerenja imovnog stanja ili bilo kakvog drugog ličnog svojstva.

Ne mogu se ograničiti prava na: ljudsko dostojanstvo; život; nepovredivost psihičkog i fizičkog integriteta; bezbjednost; pravično suđenje; pretpostavku nevinosti; kažnjavanje samo na osnovu zakona; zaključenje braka; slobodu misli, savjesti i vjeroispovjesti; državljanstvo; niti ukidati zabrane: nasilne asimilacije, izazivanja nacionalne, rasne i vjerske mržnje i neravnopravnosti, prinudnog rada, retroaktivne primjene zakona i drugih propisa.

Mjere ograničenja mogu važiti najduže dok traje ratno ili vanredno stanje.

2. LIČNA PRAVA I SLOBODE

Neprikosновенost života

Član 23

Ljudski život je neprikosновен.

U Crnoj Gori nema smrtne kazne.

Kloniranje

Član 24

Zabranjeno je kloniranje ljudskih bića.

Zabranjeno je na ljudskom biću, bez njegove dozvole, vršiti medicinske i druge ogledе.

Dostojanstvo i nepovredivost ličnosti

Član 25

Jamči se dostojanstvo i sigurnost čovjeka.

Jamči se nepovredivost fizičkog i psihičkog integriteta čovjeka, njegove privatnosti i ličnih prava.

Lišenje slobode

Član 26

Svako ima pravo na ličnu slobodu.

Lice lišeno slobode mora odmah biti obaviješteno o razlozima lišenja slobode, na svom jeziku ili jeziku koji razumije.

Lice lišeno slobode istovremeno mora biti upoznato da nije dužno ništa da izjavi.

Na zahtjev lica lišenog slobode organ je dužan da o lišenju slobode odmah obavijesti lice koje ličeni slobode sam odredi.

Lice lišeno slobode ima pravo da njegovom saslušanju prisustvuje branilac koga izabere.

Nezakonito lišavanje slobode je kažnjivo.

Pritvor

Član 27

Lice za koje postoji osnovana sumnja da je izvršilo krivično djelo može, na osnovu odluke nadležnog suda, biti pritvoreno i zadržano u pritvoru samo ako je to neophodno radi vođenja krivičnog postupka.

Pritvorenom licu mora se uručiti obrazloženo rešenje u času pritvaranja ili najkasnije u roku 24 časa od pritvaranja.

Protiv rešenja o pritvoru pritvoreno lice ima pravo žalbe, o kojoj sud odlučuje u roku od 48 časova.

Trajanje pritvora mora biti svedeno na najkraće moguće vrijeme.

Pritvor može trajati po odluci prvostepenog suda najduže tri mjeseca od dana pritvaranja. Ovaj rok se odlukom višeg suda može produžiti još za tri mjeseca. Ako se do isteka tih rokova ne podigne optužnica, okrivljeni se pušta na slobodu.

Pritvor maloljetnika ne može trajati duže od 60 dana.

Poštovanje ličnosti

Član 28

Jamči se poštovanje ljudske ličnosti i dostojanstva u krivičnom i svakom drugom postupku, u slučaju lišenja, odnosno ograničenja slobode i za vrijeme izvršavanja kazne.

Zabranjeno je i kažnjivo svako nasilje nad licem koje je lišeno slobode, kome je sloboda ograničena i svako iznuđivanje priznanja i izjava.

Pravično i javno suđenje

Član 29

Svako ima pravo na pravično i javno suđenje u razumnom roku.

Izricanje presude je javno.

Načelo zakonitosti

Član 30

Niko ne može biti kažnjen za djelo koje, prije nego što je učinjeno, nije bilo predviđeno zakonom ili propisom zasnovanim na zakonu kao kažnjivo djelo, niti mu se može izreći kazna koja za to djelo nije bila predviđena.

Blaži zakon

Član 31

Krivična i druga kažnjiva djela utvrđuju se i kazne za njih izriču po zakonu ili propisu zasnovanom na zakonu koji je važio u vrijeme izvršenja djela, osim ako je novi zakon ili propis zasnovan na zakonu blaži za učinioca.

Pretpostavka nevinosti

Član 32

Niko ne može biti smatran krivim za krivično djelo dok to ne bude utvrđeno pravosnažnom odlukom suda.

Okrivljeni nije obavezan da dokazuje svoju nevinost.

Sumnju u pogledu krivice sud je obavezan da tumači u korist okrivljenog.

Ne bis in idem

Član 33

Niko ne može biti ponovo osuđen za isto kažnjivo djelo.

Pravo na odbranu

Član 34

Svakome se jamči pravo na odbranu i pravo da uzme branioca pred sudom ili drugim organom nadležnim za vođenje postupka.

Naknada štete zbog nezakonitog postupanja

Član 35

Svako ko je neosnovano lišen slobode ili osuđen ima pravo na naknadu štete od države.

Kretanje i nastanjivanje

Član 36

Jamči se sloboda kretanja i nastanjivanja.

Sloboda kretanja i nastanjivanja može se ograničiti samo ako je to potrebno za vođenje krivičnog postupka, sprječavanja širenja zaraznih bolesti ili za bezbjednost Crne Gore.

Nepovredivost stana

Član 37

Stan je nepovrediv.

Službeno lice može ući u stan ili druge prostorije protiv volje njegovog držaoca i u njima vršiti pretres na osnovu odluke suda.

Pretres se vrši u prisustvu dva svjedoka.

Službeno lice smije ući u tuđi stan ili druge prostorije i bez odluke suda i vršiti pretres bez prisustva svjedoka, ako je to neophodno radi neposrednog hvatanja učinioca krivičnog djela ili radi spasavanja ljudi i imovine.

Tajnost pisama

Član 38

Nepovrediva je tajnost pisama, telefonskih razgovora i drugih sredstava opštenja.

Od načela nepovredivosti tajnosti pisama, telefonskih razgovora i drugih sredstava opštenja može se odstupiti samo na osnovu odluke suda, ako je to neophodno za vođenje krivičnog postupka ili za bezbjednost Crne Gore.

Podaci o ličnosti

Član 39

Jamči se zaštita podataka o ličnosti.

Zabranjena je upotreba podataka o ličnosti van namjene za koju su prikupljeni.

Svako ima pravo da bude upoznat sa podacima koji su prikupljeni o njegovoj ličnosti i pravo na sudsku zaštitu u slučaju zloupotrebe.

Pravo azila

Član 40

Stranac koji osnovano strahuje od progona zbog svoje rase, jezika, vjere ili pripadnosti nekoj naciji ili grupi ili zbog političkih uvjerenja može da traži azil u Crnoj Gori.

Stranac se ne može protjerati iz Crne Gore tamo gdje mu zbog rase, vjere, jezika ili nacionalne pripadnosti prijeti osuda na smrtnu kaznu, mučenje, neljudsko ponižavanje, progon ili ozbiljno kršenje prava koja jamči ovaj ustav.

Stranac se može protjerati iz Crne Gore samo na osnovu odluke suda.

3. POLITIČKA PRAVA I SLOBODE

Biračko pravo

Član 41

Pravo da bira i da bude biran ima državljanin Crne Gore koji je navršio 18 godina života i ima prebivalište u Crnoj Gori.

Biračko pravo se ostvaruje na izborima.

Biračko pravo je opšte i jednako.

Izbori su slobodni i neposredni, a glasanje je tajno.

Alternativa Srpske liste za član 41 stav 1:

Državljanin Crne Gore koji je navršio 18 godina života ima pravo da bira i da bude biran.

Alternativu u istom tekstu podnijeli su SNP, NS, DSS:

Alternativa Srpske liste:

Poslije člana 41 dodati novi rubrum i član koji glasi:

Zastupljenost

Član 41a

Pripadnicima crnogorskog i srpskog naroda i prinadnicima nacionalnih manjina, jamči se pravo srazmjerne zastupljenosti u javnim službama, organima državne vlasti i lokalne samouprave.

Ravnopravnost polova

Član 42

Država jamči ravnopravnost žene i muškarca i razvija politiku jednakih mogućnosti.

Sloboda misli i uvjerenja

Član 43

Jamči se sloboda misli i javnog izražavanja mišljenja i uvjerenja.

Niko se ne može prinuditi na izražavanje svojeg mišljenja i uvjerenja i odricanje od njih.

Sloboda savjesti i vjeroispovjesti

Član 44

Jamči se sloboda savjesti i vjeroispovjesti.

Niko nije dužan da se izjašnjava o svom pogledu na svijet, vjeroispovjesti i nacionalnoj pripadnosti.

Alternativa Srpske liste za član 43 i 44:

Svakom građaninu se jamči pravo na slobodu misli, savjesti i vjeroispovijesti, kao i pravo da promijeni vjeru ili uvjerenje i sloboda da, sam ili u zajednici sa drugima, javno ili privatno, ispoljava vjeru ili uvjerenje molitvom, propovedima, običajima ili obredom.

Niko nije obavezan da se izjašnjava o svojim vjerskim i drugim uvjerenjima.

Sloboda ispoljavanja vjerskih uvjerenja može biti ograničena samo zakonom ako je neophodno radi zaštite života i zdravlja ljudi, sprječavanja ugrožavanja identiteta i prava druge vjerske zajednice, kao i ostalih prava građana zajemčenih Ustavom.

Roditelji i zakonski staratelji imaju pravo da svojoj djeci, u skladu sa svojim uvjerenjima, obezbijede vjersko i moralno vaspitanje.

Sloboda izražavanja

Član 45

Svako ima pravo na slobodu izražavanja govorom, pisanom riječju, slikom ili na drugi način.

Pravo na slobodu izražavanja može se ograničiti samo pravom drugoga na dostojanstvo, ugled i čast i ako se ugrožava javni moral ili bezbjednost Crne Gore.

Prigovor savjesti

Član 46

Svako ima pravo na prigovor savjesti.

Niko nije dužan da protivno svojoj vjeri ili ubjeđenju ispunjava vojnu ili drugu obavezu koja uključuje upotrebu oružja.

Sloboda štampe

Član 47

Jamči se sloboda štampe i drugih vidova javnog obavještavanja.

Jamči se pravo da se, bez odobrenja, osnivaju novine i druga sredstva javnog informisanja, uz upis kod nadležnog organa.

Jamči se pravo na odgovor i pravo na ispravku neistinite, nepotpune ili netačno prenijete informacije kojom je povrijeđeno nečije pravo ili interes i pravo na naknadu štete prouzrokovane objavljivanjem netačnog podatka ili obavještenja.

Zabrana cenzure

Član 48

U Crnoj Gori nema cenzure.

Nadležni sud može spriječiti širenje informacija i ideja putem sredstava javnog obavještavanja samo ako je to neophodno radi: sprječavanja pozivanja na nasilno rušenje Ustavom utvrđenog poretka; očuvanja teritorijalnog integriteta Crne Gore; sprječavanja propagiranja rata ili podstrekavanja na nasilje; sprječavanja propagiranja rasne, nacionalne i vjerske mržnje ili diskriminacije.

Sloboda govora

Član 49

Jamči se sloboda govora i javnog istupanja.

Sloboda okupljanja

Član 50

Jamči se sloboda mirnog okupljanja, bez odobrenja, uz prethodnu prijavu nadležnom organu.

Sloboda mirnog okupljanja može se privremeno ograničiti odlukom nadležnog organa radi sprječavanja ugrožavanja zdravlja, morala ili radi bezbjednosti ljudi i imovine.

Sloboda udruživanja

Član 51

Jamči se sloboda političkog i drugog udruživanja i djelovanja, bez odobrenja, uz upis kod nadležnog organa.

Niko se ne može prisiliti da bude član nekog udruženja.

Država pomaže politička i druga udruženja, kada za to postoji javni interes.

Zabrana organizovanja

Član 52

Zabranjeno je političko organizovanje u državnim organima.

Sudija Ustavnog suda, sudija, državni tužilac, državni advokat, zaštitnik ljudskih prava i sloboda, član Savjeta Centralne banke, član Senata Državne revizorske institucije, profesionalni pripadnik Vojske, Policije i drugih službi bezbjednosti ne može biti član političke organizacije, niti javno saopštavati svoja politička uvjerenja.

Zabranjeno je političko organizovanje i djelovanje stranaca i političkih organizacija čije je sjedište van Crne Gore.

Zabrana djelovanja i osnivanja

Član 53

Zabranjeno je djelovanje političkih i drugih organizacija koje je usmjereno na nasilno rušenje ustavnog poretka, narušavanje teritorijalne cjelokupnosti Crne Gore, kršenje zajamčenih sloboda i prava ili izazivanje nacionalne, rasne, vjerske i druge mržnje i netrpeljivosti.

Zabranjeno je osnivanje tajnih organizacija i neregularnih vojski.

Građani i međunarodne organizacije

Član 54

Svako ima pravo obraćanja međunarodnim institucijama radi zaštite svojih sloboda i prava zajamčenih Ustavom.

Pravo obraćanja

Član 55

Svako ima pravo da se obrati državnom organu ili organu koji vrši javna ovlasćenja i da dobije odgovor.

Niko ne može da bude pozvan na odgovornost, niti trpjeti druge štetne posljedice zbog stavova iznijetih u obraćanju osim ako je time učinio krivično djelo.

4. EKONOMSKE, SOCIJALNE I KULTURNE SLOBODE I PRAVA

Pravo na rad

Član 56

Svako ima pravo na rad, na slobodan izbor zanimanja i zapošljavanja, na pravične i humane uslove rada i na zaštitu za vrijeme nezaposlenosti.

Prava zaposlenih

Član 57

Zaposleni imaju pravo na odgovarajuću zaradu.

Zaposleni imaju pravo na ograničeno radno vrijeme i plaćeni odmor.

Zaposleni imaju pravo na zaštitu na radu.

Omladina, žene i invalidi uživaju posebnu zaštitu na radu.

Socijalni položaj zaposlenih usklađuje se kroz socijalni dijalog.

Štrajk

Član 58

Zaposleni imaju pravo na štrajk.

Pravo na štrajk može se ograničiti kada je to u javnom interesu.

Zaposleni u državnim organima i organima lokalne samouprave nemaju pravo na štrajk.

Socijalno osiguranje

Član 59

Osiguranje zaposlenih je obavezno.

Država obezbjeđuje materijalnu sigurnost licu koje je nesposobno za rad i nema sredstva za život i licu koje nema sredstava za život.

Zaštita lica sa invaliditetom

Član 60

Jamči se posebna zaštita lica sa invaliditetom.

Zdravstvena zaštita

Član 61

Svako ima pravo na zdravstvenu zaštitu.

Djeca, trudnice i stara lica imaju pravo na zdravstvenu zaštitu iz javnih prihoda, ako to pravo ne ostvaruju po nekom drugom osnovu.

Zaštita potrošača

Član 62

Država štiti potrošača.
Zabranjene su radnje kojima se narušava zdravlje, bezbjednost i privatnost potrošača.

Zabranjene su radnje koje nijesu u skladu sa dobrim poslovnim običajima.

Brak

Član 63

Brak se može zaključiti uz slobodan pristanak žene i muškarca.

Porodica

Član 64

Porodica uživa posebnu zaštitu.
Roditelji su obavezni da brinu o djeci, da ih vaspitavaju i školuju.
Djeca su obavezna da se staraju o svojim roditeljima kojima je potrebna pomoć.
Djeca rođena van braka imaju ista prava i obaveze kao i djeca rođena u braku.

Zaštita majke i dijeta

Član 65

Majka i dijete uživaju posebnu zaštitu.
Država je dužna da stvara uslove kojima se podstiče rađanje djece.

Prava djeteta

Član 66

Dijete uživa prava i slobode primjereno njegovom uzrastu i zrelosti.
Zabranjena je zloupotreba djeteta.
Zabranjeno je zapošljavanje djeteta i maloljetnika na poslovima štetnim za njihovo zdravlje i razvoj.

Školovanje

Član 67

Jamči se pravo na školovanje pod jednakim uslovima.
Osnovno školovanje je obavezno i besplatno.
Jamči se autonomija univerziteta, visokoškolskih i naučnih ustanova.

Sloboda stvaralaštva

Član 68

Jamči se sloboda naučnog, kulturnog i umjetničkog stvaralaštva.

Jamči se sloboda objavljivanja naučnih i umjetničkih djela, naučnih otkrića i tehničkih izuma, a njihovim stvaraocima moralna i imovinska prava.

Nauka, kultura i umjetnost

Član 69

Država podstiče i pomaže razvoj prosvjete, nauke, kulture, umjetnosti, sporta, fizičke i tehničke kulture.

Država štiti naučne, kulturne, umjetničke i istorijske vrijednosti.

Alternativa Srpske liste :

Poslije člana 69 dodati novi rubrum i član koji glasi :

Prosvjetna i kulturna autonomija

Član 69a

Pripadnicima crnogorskog i srpskog naroda i pripadnicima nacionalnih manjina jamči se pravo prosvjetne i kulturne autonomije.

Zaštita prirodne i kulturne baštine

Član 70

Svako je dužan da čuva prirodnu i kulturnu baštinu od opšteg interesa.

Država štiti prirodnu i kulturnu baštinu.

Alternativa Srpske liste i HGI:

Poslije člana 70 dodati novo poglavlje i devet novih članova koji glase:

5. MANJINSKA PRAVA I SLOBODE

Zaštita identiteta

Član 70a

Jamči se pravo pripadnicima manjina na očuvanje, izražavanje, razvijanje i javno ispoljavanje nacionalnog, etničkog, kulturnog, jezičkog i vjerskog identiteta.

Zastita prava pripadnika manjina ostvaruje se u skladu sa međunarodnom zastitom ljudskih i manjinskih sloboda i prava

Zabranjena je nasilna asimilacija pripadnika manjina.

Upotreba simbola i naziva

Član 70b

Jamči se pravo pripadnicima manjina na upotrebu i isticanje simbola i obilježavanje praznika manjina.

Jamči se pravo pripadnicima manjina da u sredinama gdje čine značajni dio stanovništva lokalni nazivi, imena ulica i naselja kao i topografske oznake budu ispisane i na jeziku i pismu manjine.

Upotreba jezika

Član 70v

Jamči se pravo pripadnicima manjina na upotrebu svog jezika i pisma.

Jamči se pravo pripadnicima manjina na upotrebu svog jezika i pisma u postupku pred državnim organima.

Jamči se pravo pripadnicima manjina da lično ime i prezime u službenim ispravama piše na njihovom jeziku i pismu.

Školovanje i informisanje

Član 70g

Jamči se pravo pripadnicima manjina na školovanje i pravo na informisanje na svom jeziku. Jamči se pravo pripadnicima manjina na osnivanje prosvjetnih, kulturnih i vjerskih udruženja, uz materijalnu pomoć države.

Nastavni programi prosvjetnih ustanova obuhvataju i istoriju i kulturu pripadnika manjina.

Zaštita kulturne baštine manjina

Član 70d

Država štiti kulturnu baštinu manjina.

Zastupljenost

Član 70đ

Jamči se pravo pripadnicima manjina na odgovarajuću zastupljenost u državnim organima, organima lokalne samouprave i javnih službi.

Radi zastupljenosti pripadnika manjina u predstavničkim organima, zakonom se može urediti način ostvarivanja tog prava.

Alternativa HGI za član 70đ

Pripadnicima manjina jamči se pravo na autentičnu zastupljenost u Skupštini Crne Gore, organima državne vlasti, lokalne samouprave i javnih službi.

Zakonom će se urediti način ostvarivanja tog prava.

Alternativa Albanske alternative za član 70đ:

Pripadnicima manjina jamči se pravo srazmjerne zastupljenosti u javnim službama, organima državne vlasti i lokalne samouprave.

Pripadnicima manjina jamči se pravo odgovarajuće zastupljenosti u Skupštini Republike Crne Gore, polazeći od principa neposredne reprezentacije.

Kontakti

Član 70e

Pripadnici manjina imaju pravo da uspostavljaju i održavaju kontakte sa građanima i institucijama van Crne Gore sa kojima imaju zajedničko nacionalno i etničko porijeklo, kulturno i istorijsko naslijeđe, kao i vjerska ubjeđenja.

Ostvarivanje prava

Član 70ž

Prava pripadnika manjina ne mogu se ostvarivati suprotno Ustavu i načelima međunarodnog prava.

Manjinski savjeti

Član 70z

Propadnici manjina mogu osnivati savjete u cilju unapređenja i zaštite sloboda i prava zajamčenih Ustavom.

6. LOKALNA SAMOUPRAVA

Pravo na lokalnu samoupravu

Član 71

Jamči se pravo na lokalnu samoupravu.

U lokalnoj samoupravi odlučuje se neposredno i preko slobodno izabраниh predstavnika.

Oblik lokalne samouprave

Član 72

Osnovni oblik lokalne samouprave je opština.

Mogu se osnivati i drugi oblici lokalne samouprave.

Opština

Član 73

Opština ima svojstvo pravnog lica.

Opština donosi statut i opšte akte.

Organi opštine su skupština i predsjednik.

Svojinska ovlašćenja i finansiranje

Član 74

Opština vrši svojinska ovlašćenja na stvarima u državnoj svojini.

Opština se finansira iz sopstvenih prihoda i sredstava države.

Opština ima budžet.

Samostalnost

Član 75

Opština je samostalna u vršenju svojih nadležnosti.

Vlada može raspuštiti skupštinu opštine samo ako skupština opštine, u vremenu dužem od šest mjeseci, ne vrši svoje nadležnosti.

7. ZAŠTITNIK LJUDSKIH PRAVA I SLOBODA

Član 76

Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore je samostalan i nezavistan organ koji preduzima mjere za zaštitu ljudskih prava i sloboda zajamčenih Ustavom i zakonom.

Zaštitnik ljudskih prava i sloboda vrši funkciju na osnovu Ustava, zakona i potvrđenih međunarodnih ugovora, pridržavajući se i načela pravde i pravičnosti.

DIO TREĆI

EKONOMSKO UREĐENJE

Principi

Član 77

Ekonomsko uređenje zasniva se na slobodnom i otvorenom tržištu, slobodi preduzetništva i konkurencije, samostalnosti privrednih subjekata i njihovoj odgovornosti za preuzete obaveze u pravnom prometu, zaštiti i ravnopravnosti svih oblika svojine.

Ekonomski prostor i jednakost

Član 78

Teritorija Crne Gore je jedinstven ekonomski prostor.
Svi privredni subjekti imaju jednak pravni položaj na tržištu.
Jamči se sloboda ulaganja kapitala i sticanje prava po tom osnovu.
Zabranjeno je narušavanje i ograničavanje slobodne konkurencije i podsticanje neravnopravnog, monopolskog ili dominantnog položaja na tržištu.

Preduzetništvo

Član 79

Jamči se sloboda preduzetništva.
Sloboda preduzetništva može se ograničiti samo ako je to neophodno radi zaštite zdravlja ljudi, životne sredine, prirodnih bogatstava, kulturne baštine ili bezbjednosti i odbrane Crne Gore.

Svojina

Član 80

Jamči se pravo svojine.
Niko ne može biti lišen prava svojine osim kada to zahtijeva javni interes, uz naknadu tržišne vrijednosti.
Prirodna bogatstva, dobra u opštoj upotrebi i stvari od posebnog historijskog značaja su u državnoj svojini.

Državna svojina

Član 81

Stvari u državnoj svojini pripadaju Crnoj Gori.

Pravo nasljeđivanja

Član 82

Jamči se pravo nasljeđivanja.

Prava stranaca

Član 83

Strano lice može biti subjekat prava svojine.

Poreska obaveza

Član 84

Svako je dužan da plaća poreze i druge dažbine.
Država se finansija od poreza i drugih dažbina.
Država i jedinica lokalne samouprave imaju svoje budžete u kojima iskazuju sve prihode i rashode.

Centralna banka Crne Gore

Član 85

Centralna banka Crne Gore je samostalna organizacija, odgovorna za monetarnu i finansijsku stabilnost i funkcionisanje bankarskog sistema .
Centralna banka Crne Gore ne može se baviti djelatnošću poslovnih banaka.
Centralnom bankom Crne Gore upravlja Savjet Banke.
Centralnom bankom Crne Gore rukovodi guverner Banke.

Državna revizorska institucija

Član 86

Državna revizorska institucija Crne Gore je samostalan i vrhovni organ državne revizije.

Državna revizorska institucija vrši reviziju zakonitosti i uspješnosti upravljanja državnom imovinom i obavezama, budžetima i svim finansijskim poslovima subjekata čiji su izvori finansiranja javni ili nastaju korišćenjem državne imovine.

Državnom revizorskom institucijom upravlja Senat.

DIO ČETVRTI

UREĐENJE VLASTI

1. SKUPŠTINA CRNE GORE

Nadležnost

Član 87

Skupština:

- 1) donosi ustav;
- 2) donosi zakone, druge propise i opšte akte;
- 3) proglašava ratno i vanredno stanje;
- 4) donosi budžet i završni račun;
- 5) donosi strategiju nacionalne bezbjednosti i strategiju odbrane;
- 6) donosi plan razvoja i prostorni plan Crne Gore;
- 7) odlučuje o upotrebi jedinica Vojske Crne Gore u međunarodnim snagama;
- 8) uređuje sistem državne uprave;
- 9) vrši nadzor vojske i bezbjednosnih službi;
- 10) daje autentično tumačenje akata koje donosi;
- 11) raspisuje državni referendum;
- 12) raspisuje javne zajmove i odlučuje o zaduživanju Crne Gore;
- 13) bira i razrešava: predsjednika i članove Vlade, predsjednika i sudije Ustavnog suda; imenuje i razrješava: zaštitnika ljudskih prava i sloboda; državnog tužioca; državnog advokata; guvernera Centralne banke; predsjednika i članove Senata Državne revizorske institucije i druge nosioce funkcija određene zakonom; .
- 14) odlučuje o imunitetskim pravima;
- 15) daje amnestiju;
- 16) potvrđuje međunarodne ugovore;
- 17) odlučuje o raspolaganju državnom imovinom iznad vrijednosti određene zakonom;
- 18) vrši i druge poslove utvrđene Ustavom .

Sastav Skupštine

Član 88

Skupštinu čine poslanici koji se biraju neposredno na osnovu opšteg i jednakog biračkog prava i tajnim glasanjem.

Skupština ima 81 poslanika.

Mandat Skupštine

Član 89

Mandat Skupštine traje četiri godine.

Ako mandat Skupštine ističe za vrijeme ratnog ili vanrednog stanja, mandat joj se produžava najduže 90 dana po prestanku okolnosti koje su izazvale to stanje.

Na predlog predsjednika Crne Gore, Vlade ili najmanje 25 poslanika, Skupština može skratiti trajanje svog mandata.

Imunitet

Član 90

Poslanik uživa imunitet.

Poslanik ne može biti pozvan na krivičnu ili drugu odgovornost ili pritvoren za izraženo mišljenje ili glasanje u vršenju svoje poslaničke funkcije.

Protiv poslanika ne može se pokrenuti krivični postupak, niti odrediti pritvor, bez odobrenja Skupštine, osim ako je zatečen u vršenju krivičnog djela za koje je propisana kazna u trajanju dužem od pet godina zatvora.

Imunitet, kao i poslanik, uživaju: predsjednik Crne Gore, predsjednik i članovi Vlade, sudije, sudije Ustavnog suda, državni tužilac i Zaštitnik ljudskih prava i sloboda.

Prava i dužnosti poslanika

Član 91

Poslanik se opredjeljuje i glasa po sopstvenom uvjerenju.

Poslanik ima pravo da poslaničku funkciju obavlja profesionalno.

Prestanak mandata poslanika

Član 92

Poslaniku prestaje mandat prije isteka vremena na koje je biran:

- 1) podnošenjem ostavke;
- 2) ako je pravosnažnom odlukom suda osuđen na безусловnu kaznu zatvora u trajanju od najmanje šest mjeseci;
- 3) ako je pravosnažnom odlukom lišen poslovne sposobnosti;

Konstituisanje Skupštine

Član 93

Prvu sjednicu novoizabranog sastava Skupštine saziva predsjednik Skupštine prethodnog saziva i održava se najkasnije 15 dana od dana objavljivanja konačnih rezultata izbora.

Predsjednik i potpredsjednik Skupštine

Član 94

Skupština ima predsjednika i jednog ili više potpredsjednika, koje bira iz svog sastava na vrijeme od četiri godine.

Predsjednik Skupštine predstavlja Skupštinu, saziva Skupštinu na sjednice i predsjedava im, stara se o primjeni poslovnika Skupštine, raspisuje izbore za predsjednika Crne Gore i vrši druge poslove utvrđene Ustavom i poslovníkom Skupštine.

Potpredsjednik zamjenjuje predsjednika Skupštine u vršenju poslova kada je on spriječen ili kada mu on povjeri da ga zamjenjuje.

Zasjedanje Skupštine

Član 95

Skupština radi na redovnim i vanrednim zasjedanjima.

Redovno zasjedanje održava se dva puta godišnje.

Prvo redovno zasjedanje počinje prvog radnog dana u martu i traje do kraja jula, a drugo prvog radnog dana u oktobru i traje do kraja decembra.

Vanredno zasjedanje saziva se na zahtjev predsjednika Crne Gore, Vlade i najmanje trećine ukupnog broja poslanika.

Odlučivanje

Član 96

Skupština odlučuje većinom glasova prisutnih poslanika na sjednici kojoj prisustvuje više od polovine svih poslanika, ako Ustavom nije drukčije određeno.

Većinom glasova svih poslanika Skupština donosi zakone kojima se uređuju: način ostvarivanja sloboda i prava građana; crnogorsko državljanstvo; izborni sistem; referendum; materijalne obaveze građana; državni simboli i upotreba i korišćenje državnih simbola; odbrana i bezbjednost; vojska; osnivanje, spajanje i ukidanje opština; proglašava ratno i vanredno stanje; donosi prostorni plan i poslovnik Skupštine; odlučuje o raspisivanju referenduma i zaduživanju Crne Gore; odlučuje o upotrebi jedinica Vojske Crne Gore u međunarodnim snagama; odlučuje o skraćenju mandata; odlučuje o razrješenju predsjednika Republike; bira i razrješava predsjednika i članove Vlade i odlučuje o povjerenju Vladi.

Alternativa Srpske liste:

Skupština odlučuje dvotrećinskom većinom glasova svih poslanika o zakonima kojima se uređuje: način ostvarivanja sloboda i prava; izborni sistem; državni simboli; upotreba jezika i pisma; obrazovanje; nauka u školama, univerzitetima i naučnim ustanovama čiji je osnivač država; osnivanje privatnih, obrazovnih i naučnih ustanova; kultura i javno obavještanje.

Alternativa Pokreta za promjene:

Skupština odlučuje dvotrećinskom većinom glasova svih poslanika o proglašenju ratnog stanja i upotrebi jedinica Vojske Crne Gore u međunarodnim snagama.

Raspuštanje Skupštine

Član 97

Skupština se raspušta ako ne izabere Vladu u roku od 90 dana od dana kada predsjednik Crne Gore prvi put predloži kandidata za predsjednika Vlade.

Vlada može, pošto sasluša mišljenje predsjednika Skupštine i predsjednika klubova poslanika u Skupštini, raspuštiti Skupštinu.

Skupština se raspušta ukazom predsjednika Crne Gore.

Skupština se ne može raspuštiti za vrijeme ratnog ili vanrednog stanja, ako je pokrenut postupak glasanja o nepovjerenju Vladi, kao ni u prva tri mjeseca od konstituisanja i tri mjeseca prije isteka mandata.

Predsjednik Crne Gore raspisuje izbore prvog narednog dana po raspuštanju Skupštine.

Skupština koja je raspuštena nastavlja rad do konstituisanja novoizabrane Skupštine.

Predlaganje zakona i drugih akata

Član 98

Pravo predlaganja zakona i drugih akata imaju Vlada i poslanik.

Pravo predlaganja zakona ima i šest hiljada birača, preko poslanika koga ovlaste.

Predlog za raspisivanje državnog referenduma mogu podnijeti: 25 poslanika, predsjednik Crne Gore, Vlada i 10% građana koji imaju biračko pravo.

Proglašavanje zakona

Član 99

Predsjednik Crne Gore je dužan da proglasi zakon u roku od 15 dana od dana usvajanja zakona, odnosno u roku od sedam dana, ako je zakon usvojen po hitnom postupku ili da zakon vrati Skupštini na ponovno odlučivanje.

Predsjednik Crne Gore dužan je da proglasi ponovno izglasani zakon.

2. PREDSJEDNIK CRNE GORE

Nadležnost

Član 100

Predsjednik Crne Gore:

- 1) predstavlja Crnu Goru u zemlji i inostranstvu i zaključuje međunarodne ugovore u okviru svoje nadležnosti;
- 2) komanduje Vojskom na osnovu odluka Savjeta za odbranu i bezbjednost;
- 3) ukazom proglašava zakone;
- 4) raspisuje izbore za Skupštinu;

5) predlaže Skupštini: mandataru za sastav Vlade, nakon obavljenog razgovora sa predstavnicima političkih partija zastupljenih u Skupštini; predsjednika i sudije Ustavnog suda, zaštitnika ljudskih prava i sloboda;

6) postavlja i opoziva ambasadore i šefove drugih diplomatskih predstavništava Crne Gore u inostranstvu, na predlog Vlade i uz mišljenje odbora Skupštine nadležnog za međunarodne odnose;

7) prima akreditivna i opozivna pisma stranih diplomatskih predstavnika;

8) dodjeljuje odlikovanja i priznanja Crne Gore;

9) daje pomilovanja;

10) vrši i druge poslove utvrđene Ustavom.

Izbor

Član 101

Predsjednik Crne Gore bira se na osnovu opšteg i jednakog biračkog prava, neposrednim i tajnim glasanjem.

Za predsjednika Crne Gore može biti biran crnogorski državljanin, koji ima prebivalište u Crnoj Gori najmanje 10 godina u poslednjih 15 godina.

Izbore za predsjednika Crne Gore raspisuje predsjednik Skupštine.

Mandat

Član 102

Predsjednik Crne Gore bira se na pet godina.

Isto lice može biti predsjednik Crne Gore najviše dva puta.

Prije stupanja na dužnost predsjednik Crne Gore polaže zakletvu pred poslanicima.

Ako mandat predsjednika ističe za vrijeme ratnog ili vanrednog stanja, mandat se produžava najduže 90 dana po prestanku okolnosti koje su izazvale to stanje.

Predsjednik Crne Gore ne može obavljati drugu javnu funkciju, niti biti član političke partije.

Prestanak mandata

Član 103

Mandat predsjednika Crne Gore prestaje istekom vremena na koje je biran, ostavkom, ako je trajno spriječen da vrši dužnost predsjednika i razrješenjem.

Predsjednik odgovara za povredu Ustava.

Postupak za utvrđivanje da li je predsjednik Crne Gore povrijedio Ustav pokreće Skupština, na predlog 25 poslanika.

Predlog za pokretanje postupka Skupština dostavlja predsjedniku Crne Gore na izjašnjenje.

Odluku o postojanju ili nepostojanju povrede Ustava donosi Ustavni sud i bez odlaganja je objavljuje i dostavlja Skupštini i predsjedniku Crne Gore.

Predsjednika Crne Gore Skupština može razriješiti kada Ustavni sud utvrdi da je povrijedio Ustav.

Vršenje funkcije u slučaju spriječenosti ili prestanka mandata

Član 104

U slučaju prestanka mandata predsjednika Crne Gore, do izbora novog predsjednika, kao i u slučaju privremene spriječenosti predsjednika da obavlja funkciju, tu funkciju obavlja predsjednik Skupštine.

3. VLADA CRNE GORE

Nadležnost

Član 105

Vlada:

- 1) vodi unutrašnju i spoljnu politiku Crne Gore ;
- 2) izvršava zakone, druge propise i opšte akte;
- 3) donosi uredbe, odluke i druge akte za izvršavanje zakona;
- 4) zaključuje međunarodne ugovore;
- 5) predlaže plan razvoja i prostorni plan Crne Gore,
- 6) predlaže budžet i završni račun budžeta;
- 7) predlaže strategiju nacionalne bezbjednosti i strategiju odbrane;
- 8) odlučuje o priznavanju država i vlada i uspostavljanju diplomatskih i konzularnih odnosa sa drugim državama;
- 9) odlučuje o otvaranju diplomatskih i konzularnih predstavništava Crne Gore u inostranstvu;
- 10) predlaže ambasadore i šefove drugih diplomatskih predstavništava Crne Gore u inostranstvu;
- 11) vrši i druge poslove utvrđene Ustavom.

Uredbe sa zakonskom snagom

Član 106

Vlada može, za vrijeme ratnog ili vanrednog stanja, donositi uredbe sa zakonskom snagom, ako Skupština nije u mogućnosti da se sastane.

Vlada je dužna da uredbe sa zakonskom snagom podnese Skupštini na potvrđivanje čim Skupština bude u mogućnosti da se sastane.

Sastav Vlade

Član 107

Vladu čine predsjednik, jedan ili više potpredsjednika i ministri. Predsjednik Vlade predstavlja Vladu i rukovodi njenim radom.

Izbor

Član 108

Mandatar za sastav Vlade iznosi u Skupštini svoj program i predlaže sastav Vlade.

O programu mandataru i predlogu za sastav Vlade, Skupština odlučuje istovremeno.

Ako Skupština ne prihvati program, predsjednik Crne Gore, u roku od 10 dana, predlaže novog mandataru za sastav Vlade.

Nespojivost funkcije

Član 109

Predsjednik Vlade i član Vlade ne može vršiti poslaničku i drugu javnu funkciju, niti profesionalno obavljati drugu djelatnost.

Ostavka i razrješenje

Član 110

Vlada i član Vlade mogu podnijeti ostavku.

Ostavka i predsjednika Vlade smatra se ostavkom Vlade.

Predsjednik Vlade može predložiti Skupštini da razriješi člana Vlade.

Pitanje povjerenja

Član 111

Vlada može u Skupštini postaviti pitanje svog povjerenja.

Pitanje nepovjerenja

Član 112

Skupština može izglasati nepovjerenje Vladi.

Predlog da se glasa o nepovjerenju Vladi može podnijeti 15 poslanika.

Ako je Vlada dobila povjerenje, potpisnici predloga ne mogu podnijeti novi predlog za glasanje o nepovjerenju prije isteka roka od 90 dana.

Alternativa SNP:

Poslije člana 112 dodati novi član koji glasi:

Član 112a

O pitanju povjerenja, odnosno nepovjerenja Vladi Skupština odlučuje najkasnije u roku od 30 dana.

Interpelacija

Član 113

Interpelaciju za pretresanje određenih pitanja o radu Vlade može podnijeti 15 poslanika.

Interpelacija se podnosi u pisanom obliku i mora biti obrazložena.

Vlada dostavlja odgovor u roku od sedam dana od dana kada je primila interpelaciju.

Parlamentarna istraga

Član 114

Skupština može, na predlog 15 poslanika, obrazaovati Anketni odbor radi prikupljanja informacija i činjenica o događajima koji se odnose na rad državnih organa.

Prestanak mandata

Član 115

Vladi prestaje mandat: istekom mandata Skupštine, raspuštanjem ili skraćanjem mandata Skupštine; podnošenjem ostavke, kad izgubi povjerenje i ako ne predloži ili Skupština ne usvoji budžet do 31. marta budžetske godine.

Vlada kojoj je prestao mandat nastavlja rad do izbora Vlade u novom sastavu.

Vlada kojoj je prestao mandat ne može raspuštiti Skupštinu.

Državna uprava

Član 116

Poslove državne uprave vrše ministarstva i organi uprave.

Prenošenje i povjeravanje poslova

Član 117

Pojedini poslovi državne uprave mogu se zakonom prenijeti na lokalnu samoupravu.

Pojedini poslovi državne uprave mogu se propisom Vlade povjeriti lokalnoj samoupravi, ustanovama i pravnim licima.

4. VOJSKA CRNE GORE

Načela

Član 118

Vojska brani nezavisnost, suverenost i državnu teritoriju Crne Gore.

Vojska je pod demokratskom i civilnom kontrolom.

Jedinice Vojske mogu biti u sastavu međunarodnih snaga.

5. SAVJET ZA ODBRANU I BEZBJEDNOST

Nadležnost

Član 119

Savjet za odbranu i bezbjednost:

- 1) komanduje Vojskom;
- 2) analizira i ocjenjuje bezbjednosnu situaciju u Crnoj Gori i donosi odluke za preduzimanje odgovarajućih mjera;
- 3) postavlja, unapređuje i razrješava oficire Vojske;
- 4) predlaže Skupštini proglašenje ratnog i vanrednog stanja;
- 5) predlaže upotrebu jedinica Vojske u međunarodnim snagama;
- 6) vrši i druge poslove utvrđene Ustavom i zakonom.

Sastav

Član 120

Savjet za odbranu i bezbjednost Crne Gore čine predsjednik Crne Gore, predsjednik Skupštine i predsjednik Vlade.

Predsjednik Crne Gore je predsjednik Savjeta za odbranu i bezbjednost.

Proglašenje ratnog stanja

Član 121

Ratno stanje proglašava se kada postoji neposredna ratna opasnost za Crnu Goru ili kada je Crna Gora napadnuta ili joj je objavljen rat.

Ako Skupština nije u mogućnosti da se sastane, odluku o proglađenju ratnog stanja donosi Savjet za odbranu i bezbjednost i podnosi je Skupštini na potvrđivanje čim Skupština bude u mogućnosti da se sastane.

Proglašenje vanrednog stanja

Član 122

Vanredno stanje može se proglasiti na teritoriji ili dijelu teritorije Crne Gore u slučaju :

- 1) velikih prirodnih nepogoda;
- 2) tehničko-tehnoloških i ekoloških nesreća i epidemija;
- 3) većeg narušavanja javnog reda i mira;
- 4) ugrožavanja ili pokušaja rušenja ustavnog poretka.

Ako Skupština nije u mogućnosti da se sastane, odluku o proglašenju vanrednog stanja donosi Savjet za odbranu i bezbjednost i podnosi je na potvrdu Skupštini čim bude u mogućnosti da se sastane.

Vanredno stanje traje do prestanka okolnosti zbog kojih je proglašeno.

7. SUD

Načela sudstva

Član 123

Sud je samostalan i nezavisan.

Sud sudi na osnovu Ustava, zakona i potvrđenih i objavljenih međunarodnih ugovora.

Ne mogu se osnivati prijeki i vanredni sudovi.

Sudsko vijeće

Član 124

Sud sudi u vijeću, osim kada je zakonom određeno da sudi sudija pojedinac.

U suđenju učestvuju i sudije-porotnici, kada je to utvrđeno zakonom.

Javnost suđenja

Član 125

Rasprava pred sudom je javna.

Izuzetno, sud može isključiti javnost sa rasprave ili njenog dijela.

Stalnost funkcije

Član 126

Sudijska funkcija je stalna.

Sudiji prestaje funkcija ako to sam zatraži, kada ispuni uslove za ostvarivanje prava na starosnu penziju i ako je osuđen na bezuslovnu kaznu zatvora.

Sudija se razrješava dužnosti ako nestručno ili nesavjesno obavlja sudijsku funkciju ili ako trajno izgubi sposobnost za vršenje sudijske funkcije.

Sudija ne može biti premješten ili upućen u drugi sud protiv svoje volje.

Nespojivost funkcije

Član 127

Sudija ne može vršiti poslaničku ili drugu javnu funkciju niti profesionalno obavljati drugu djelatnost.

Vrhovni sud Crne Gore

Član 128

Vrhovni sud je najviši sud u Crnoj Gori.

Vrhovni sud obezbjeđuje jedinstvenu primjenu zakona od strane sudova.

Izbor sudija

Član 129

Sudije i predsjednike sudova bira i razrješava Skupština, na predlog Sudskog savjeta.

Predsjednici sudova biraju se na vrijeme od četiri godine.

Sudski savjet

Član 130

Sudski savjet je samostalan i nezavisan organ koji obezbjeđuje nezavisnost sudova i sudija.

Članove Sudskog savjeta bira i razrješava Skupština.

Najmanje polovina članova Sudskog savjeta je iz reda sudija.

Predsjednik Sudskog savjeta je predsjednik Vrhovnog suda.

Alternativa Ustavnog odbora za čl. 129 i 130:

Član 129

Sudije i predsjednike sudova bira i razrješava Sudski savjet.

Predsjednika Vrhovnog suda bira i razrješava Skupština.

Predsjednici sudova biraju se na vrijeme od četiri godine.

Član 130

Sudski savjet je samostalan i nezavisan organ koji obezbjeđuje nezavisnost sudova i sudija.

Predsjednik Sudskog savjeta je predsjednik Vrhovnog suda.

Članove Sudskog savjeta bira i razrješava Skupština.

Polovina članova Sudskog savjeta je iz reda sudija.

Sredstva za rad

Član 131

Sredstva za rad sudova obezbjeđuju se u budžetu Crne Gore.

Predlog za obezbjeđenje sredstava za rad sudova Vladi podnosi Sudski savjet.

7. DRŽAVNI TUŽILAC

Član 132

Državni tužilac je samostalan državni organ.

Državni tužilac vrši poslove gonjenja učinilaca krivičnih djela koja se gone po službenoj dužnosti i drugih kažnjivih djela kada je to utvrđeno zakonom i vrši druge poslove utvrđene zakonom.

Državni tužilac vrši funkciju na osnovu Ustava, zakona i potvrđenih međunarodnih ugovora.

DIO PETI

USTAVNOST I ZAKONITOST

Saglasnost pravnih propisa

Član 133

Zakon mora biti saglasan sa Ustavom i potvrđenim međunarodnim ugovorima, a drugi propis mora biti saglasan sa Ustavom i zakonom.

Objavljivanje i stupanje na snagu propisa

Član 134

Zakon i drugi propis objavljuje se prije stupanja na snagu, a stupaju na snagu najranije osmog dana od dana objavljivanja.

Izuzetno, kada za to postoje razlozi utvrđeni u postupku donošenja, zakon i drugi propis može stupiti na snagu najranije danom objavljivanja.

Zabrana povratnog dejstva

Član 135

Zakon i drugi propis ne može imati povratno dejstvo.

Izuzetno, pojedine odredbe zakona, ako to zahtijeva javni interes utvrđen u postupku donošenja zakona, mogu imati povratno dejstvo.

Odredba krivičnog zakona može imati povratno dejstvo samo ako je blaža za učinioca krivičnog djela.

Zakonitost pojedinačnih akata

Član 136

Pojedinačni upravni akt mora biti saglasan sa zakonom.

O zakonitosti konačnog upravnog akta odlučuje sud u upravnom sporu, ako za određenu stvar nije propisana druga sudska zaštita.

DIO ŠESTI

USTAVNI SUD CRNE GORE

Nadležnost

Član 137

Ustavni sud odlučuje:

- 1) o saglasnosti zakona sa Ustavom i potvrđenim i objavljenim međunarodnim ugovorima;
- 2) o saglasnosti drugih propisa i opštih akata sa Ustavom i zakonom;
- 3) o ustavnoj žalbi zbog povrede ljudskih prava i sloboda zajamčenih Ustavom, ako nije propisana druga sudska zaštita;
- 4) da li je predsjednik Crne Gore povrijedio Ustav,
- 5) o sukobu nadležnosti između sudova i drugih državnih organa, između državnih organa i organa jedinica lokalne samouprave i između organa jedinica lokalne samouprave;
- 6) o zabrani rada političke partije i udruženja građana;
- 7) o izbornim sporovima i sporovima u vezi referenduma koji nijesu u nadležnosti drugih sudova;
- 8) o saglasnosti sa Ustavom mjera i radnji državnih organa preduzetih za vrijeme ratnog i vanrednog stanja;
- 9) prati ostvarivanje ustavnosti i zakonitosti;
- 10) vrši i druge poslove utvrđene Ustavom.

Ustavni sud može odlučiti o ustavnosti i zakonitosti propisa koji je prestao da važi, ako od prestanka važenja do pokretanja postupka nije proteklo više od jedne godine.

Ako je propis prestao da važi u toku postupka, a nijesu otklonjene posljedice njegove primjene, Ustavni sud svojom odlukom utvrđuje da li je bio saglasan sa Ustavom odnosno sa zakonom za vrijeme važenja.

Pokretanje postupka za ocjenu ustavnosti i zakonitosti

Član 138

Svako može dati inicijativu za pokretanje postupka za ocjenjivanje ustavnosti i zakonitosti.

Postupak pred Ustavnim sudom za ocjenu ustavnosti i zakonitosti može da pokrene sud, drugi državni organ, organ lokalne samouprave i pet poslanika.

Ustavni sud može i sam pokrenuti postupak za ocjenjivanje ustavnosti i zakonitosti.

U toku postupka, Ustavni sud može narediti da se obustavi izvršenje pojedinačnog akta ili radnje koji su preduzeti na osnovu zakona, drugog propisa ili opšteg akta čija se ustavnost, odnosno zakonitost ocjenjuje, ako bi njihovim izvršenjem mogle nastupiti neotklonjive štetne posljedice.

Odluke Ustavnog suda

Član 139

Ustavni sud odlučuje većinom glasova svih sudija.

Odluke Ustavnog suda se objavljuju.

Odluke Ustavnog suda su opšte obavezne i izvršne.

Izvršenje odluke Ustavnog suda, kada je to potrebno, obezbjeđuje Vlada.

Prestanak važenja propisa

Član 140

Kad Ustavni sud utvrdi da zakon nije u saglasnosti sa Ustavom i potvrđenim i objavljenim međunarodnim ugovorima, odnosno da drugi propis nije saglasan sa Ustavom i zakonom, taj zakon i drugi propis prestaje da važi danom objavljivanja odluke Ustavnog suda.

Zakon ili drugi propis, odnosno pojedine njihove odredbe za koje je odlukom Ustavnog suda utvrđeno da nijesu saglasni sa Ustavom ili zakonom, ne mogu se primjenjivati na odnose koji su nastali prije objavljivanja odluke Ustavnog suda, ako do tog dana nijesu pravosnažno riješeni.

Sastav i izbor

Član 141

Ustavni sud ima sedam sudija.

Sudija Ustavnog suda bira se na vrijeme od devet godina i može biti ponovo biran.

Predsjednik Ustavnog suda bira se na vrijeme od tri godine i može biti ponovo biran.

Za sudiju Ustavnog suda može biti birano lice koje uživa ugled istaknutog pravnog stručnjaka sa najmanje 15 godina rada u struci.

Predsjednik i sudija Ustavnog suda ne može vršiti poslaničku i drugu javnu funkciju, niti profesionalno obavljati drugu djelatnost.

Prestanak funkcije

Član 142

Predsjedniku i sudiji Ustavnog suda prestaje funkcija prije isteka vremena na koje je izabran, ako to sam zatraži, kad ispuni uslove za starosnu penziju ili ako je osuđen na bezuslovnu kaznu zatvora.

Predsjednik i sudija Ustavnog suda razrješava se dužnosti ako je osuđen za djelo koje ga čini nedostojnim za vršenje funkcije, ako trajno izgubi sposobnost za vršenje funkcije, ako javno iznese svoje mišljenje o pitanju koje je predmet ili može biti predmet odlučivanja u Ustavnom sudu ili javno ispoljava svoja politička uvjerenja.

Nastupanje razloga za prestanak funkcije ili razrješenje utvrđuje Ustavni sud na sjednici i o tome obavještava Skupštinu.

Ustavni sud može odlučiti da predsjednik, odnosno sudija Ustavnog suda protiv koga je pokrenut krivični postupak, ne vrši dužnost dok taj postupak traje.

DIO SEDMI

PROMJENA USTAVA

Predlog za promjenu ustava

Član 143

Predlog za promjenu Ustava može podnijeti predsjednik Crne Gore, Vlada ili 25 poslanika.

Predlogom za promjenu Ustava može se predložiti izmjena ili dopuna pojedinih odredaba Ustava ili donošenje novog ustava..

Predlog za promjenu pojedinih odredaba Ustava mora da sadrži naznačenje odredaba čije se promjene traže i obrazloženje.

Akt o promjeni Ustava usvojen je u Skupštini ako za njega glasa dvije trećine ukupnog broja poslanika.

Ako predlog za promjenu Ustava nije usvojen, isti predlog ne može se ponoviti prije isteka jedne godine od dana kada je predlog odbijen.

Akt o promjeni Ustava

Član 144

Promjena pojedinih odredaba Ustava vrši se amandmanima.

Nacrt akta o promjeni Ustava sačinjava nadležno radno tijelo Skupštine.

Nacrt akta o promjeni Ustava usvojen je u Skupštini ako za njega glasa dvije trećine ukupnog broja poslanika,

Usvojeni nacrt akta o promjeni Ustava Skupština stavlja na javnu raspravu koja ne može trajati kraće od mjesec dana.

Po završetku javne rasprave nadležno radno tijelo Skupštine utvrđuje predlog akta o promjeni Ustava.

Akt o promjeni Ustava usvojen je u Skupštini ako za njega glasa dvije trećine ukupnog broja poslanika.

Promjena Ustava ne može se vršiti za vrijeme ratnog i vanrednog stanja.

Potvrda na referendumu

Član 145

Promjena osnovnih odredaba Ustava, odredaba o biračkom pravu i odredaba o promjeni Ustava, konačna je ako se na državnom referendumu za promjenu izjasni najmanje dvije trećine birača.

Alternativa SNP za član 145:

Promjena osnovnih odredaba Ustava , odredaba o biračkom pravu i odredaba o promjeni Ustava, konačna je ako se potvrdi na državnom referendumu.

DIO OSMI

PRELAZNA I ZAVRŠNA ODREDBA

Ustavni zakon za sprovođenje ustava

Član 146

Za sprovođenje Ustava donosi se ustavni zakon.

Ustavni zakon za sprovođenje Ustava donosi Skupština većinom glasova svih poslanika.

Ustavni zakon proglašava se i stupa na snagu istovremeno sa Ustavom.

USTAVOTVORNA SKUPŠTINA REPUBLIKE CRNE GORE

U S T A V N I   O D B O R

TEKST NACRTA USTAVA CRNE GORE